

حيات

اداره مرکزی :

آنقره ده ، استانبول جاده سنده آنقره
معارف امینلکی یاشده کی دائرة

استانبول بورسی :

استانبولده ، باب عالی جاده سنده ۸۷ نوروده
دا ۵ مخصوصه

نسخه سی هربرده ۱۰ غرورده .

سه لکی پوسته ایله ه لیرا .

(اجنئی مملکتلر ایچین ه دولار) .

اونه واعلان ایشلری ایچین استانبول بوروسته

مراجعت ایدیلیر .

یازی ایشلرینک مرجعی آنقره مرکزیدر .

مبارک دایمیه ... دیار دایمیه حیات قاتلم ...

- ع -

۲ نجی جلد

آنقره ، ۶ تشرین اول ، ۱۹۲۷

صافی : ۴۵

مصاحبه :

« آقاده می » مسئله سی

بر حیات و میلیونلردن مرکب بر بودجه یه مالک
اولان اسکی روس - شیمدیکی شوراجهوریتلری
اتحادی - علوم آقاده میسی ، تشکیلاتنک وسعتی
و طرز فعالیتی اعتباریله بالخاصه نظر دقتی جلبه
شایاندر : ۴۲ اصلی اعضادن مرکب اولان آقاده می
« فیزیقو - ماته ماتیق » ، « روس لسان و ادبیاتی » ،
« تاریخ و فیلولوژی » شعبه لینه آریلیر . مختلف
ماهیتده (۵۰) مؤسسه علمی نك اداره سی ده آقاده می یه
مودوعدر ؛ بو مؤسسه لرده (۴۶۲) عالم متادی
صورته تدقیقات و تبعاعده بولونمقله موظفدر .
بوانستیتورلرک ، موزه لرک ، قومیسونلرک فعالیتی
و نشریاتی جدأ چوق قوتلیدر .

بزم مملکت مزایچون ، فرانسز آقاده میسی طرزنده ،
یعنی ، ساده جه یتیشمش صنعتکارلری سینه سنده
طوپلایه جق بر مؤسسه دن زیاده ، اک کنج
مملکتلرک بیله تطبیقه اوغراشدقلری « علوم
آقاده میسی » طرزنده بر تشککک داها مفید
اولاجنی قناعتنده میم . کوچوک ، متواضع بر
« آقاده میک » مرکزله اونک اطرافنده مستقبل
طاملری یتیشدیر مملکه مکلف انستیتورلر ، موزه لر
وانجمنلردن ترکب ایده جک بر مؤسسه ، بوکون
ایچون پارلاق کورولمه سه بیله ، استقبال ایچون
پک مفید اولاییلیر . بویله بر علمی مرکز ، الده کی
قوتلردن ده اعظمی نسبتده استفاده ایده بیلیمک
چاره لرینی قولایلقله بولور .

بزده علم حیاتنک انکشاف ایتمه مه سنک بلکه اک
بووک سبی ، علمک برنوع « هوسکارلق » دن
عبارت قالمه سی ، حیاتی علمه حصر ایده جک انسانلر

بو مسئله حقنده کی مقاله لرندن یالکز ایلکنی
کورمک میسر اولدی . نجم الدین صادق ده
بوکا حاند بر مقاله یازدیغنی دویمقله برابر اونی ده
کوره مه دم . اگر یعقوبک دیگر مقاله لرینی ده
اوقویه بیلسه یدم ، آرقاداشمک ناصل بر نقطه
نظر تعقیب ایتدیکنی داها ای آکلامق قابل
اولوردی . بناءً علیه ، بوراده ، هیچ بر تنقید
و مناقشه یه کیریشمکسزین ، ساده جه ، کندی
دوشوندکرمی سویله مملکه اکتفا ایده جکم .

لسان و ادبیات آقاده میسی ، همان همان یالکز
فرانسه یه منحصر واسکی عنعنه لرک محصولی بر
مؤسسه در . باشقامملکتلرک هیچ برنده اوماهیتده
بر تشکله تصادف ایدیه مز . « آقاده می فرانسه ز »
بوکون اسکی بر عنعنه نك محافظی اولمقدن و فرانسه نك
اک بووک ادبی شهرت لرینی سینه سنه طوپلامقدن
باشقامثبت برایش کورمه مکده در . باشقامملکتلرده کی
آقاده میلر داها زیاده « علوم آقاده میلری » در .
پروسیاده ، انکله رده ، روسیاده ، ماجارستانده ،
حتی رومانیاده و بولغارستانده هپ بوجنس
مؤسسه لره تصادف اولونور . فرانسه ده ده ،
« فرانسز انستیتوسی » نام عمومییسی آلتنده ،
فرانسز آقاده میسندن باشقا « علوم آقاده میسی » ،
محکوکات و علوم ادبیه آقاده میسی ، علوم سیاسییه
واجتماعیه آقاده میسی ، صنایع نفیسه آقاده میسی ،
موجوددر ؛ ۲۵۰ یه یاقین اصلی اعضادن ترکب
ایده ن بو مؤسسه لرک ، فرانسه نك معنوی شوکتنده
نه بووک عامل اولدیغنی سویله مک زانددر .

موجود آقاده میلر آراسنده ، ایکی عصرلق

تنظیماتدن بری مملکت مزک بوتون متفکرلری
دائما فرانسز عرفاننک تأثیری آلتنده قالمشدر ،
دییه بیلیرز . بوکونه قدر بوتون یکی مؤسسه لر می
قورارکن دائما فرانسز اورنه کلرینه اتباعه
چالیشمه مز ، شبهه سز بوندن ایلری کلیور . اویله
صانیورم که شوصرک کونلرده قیمتی بر ادبیمزک
یکیدن اورته یه آتدیغنی « تورکیه ده بر آقاده می
تأسیسی مسئله سی » ده عین تأثیرک بر نتیجه سیدر .
« یکیدن اورته یه آتدیغنی » قیدی یازارکن ،
بو « آقاده می » ویا اسکی تعبیریه « انجمن دانش »
تأسیسی مسئله سنک ، اولدقجه اسکی بر زماندن بری
وقت وقت نکس ایدن ، تازه له نن بر مسئله
اولدیغنی خاطر لاتمق ایسته دم : داها ۱۲۶۷ ده
صدر اعظم مصطفی رشید پاشانک آچدیغنی
« انجمن دانش » له باشلایان بونشبث ، مشروطیتک
اعلانندن صوکراده آرا صیرا احیا ایدیلک
ایسته ندی ؛ حتی بوکا بر باشلانغیج اولمق اوزره
مرحوم ضیا کوک آلپک تأثیریه ابتداء بر اصطلاحات
انجمنی و داها صوکرالغت ، املا و ادبیات
انجمنلری تشکیل اولوندی . لکن ، مختلف
طاملر بونشبثلرک افلاس ایله نتیجه لئه سنه سبیت
ویردی . بوانجمنلری قورانلر ، کوزلرینک اوکنه
فرانسز آقاده میسنی کتیریورلر ، و اوکا بکزر
بر هیئت یاقمقله لسان و ادبیاتمزک اصلاح واحیا
اولونه جفتی ، هیچ اولماز سه لغتمزک ، املا مزک ،
قواعد مزک تثبیت ایدیه جکنی تخیل ایدیورلردی ...
مطبوعاتمزی منتظماً تعقیب ایده مه دیکم
ایچون عزیز آرقاداشم « یعقوب قدری » نك



ترقي فکريک منشا و نظامي

۱۸ جی عصرده

۱۰

بوعصرک سوکته دوغروترقياتي بوتون آوروپايي غبطه ايستديره انکلتريه قارشى، ترقياتي شعورله تأمین محافظه وانکشاف ايستيرمکه عزم ايتمهک فرانسه ايچون نه قادر ضرورى اولديغنى کورمشدک . تام بوسيره ده آمريقاليله انکلتريهک آرمسى آجيله رقى آمريقاليرک استقلال محاربه سى باشلايور و بو حادثه دن بالطبع اک چوق فرانسزلر سوينور . چونکه انکلتريهک ضعفله . مه سى و فرانسهک کندی انقلابي اعلان ايتمه سى ايچون بوندن ده ا مساعد بر فرصت اولامازدى . فى الواقع فرانسه آمريقالى بي التزام ايديور و فرانسز جنراللرندن (لافايهت) ده فرانسز کولکيليريله برلکده آمريقا اردوسنه قوشوبور . فرانسز مطبوعاتى آمريقالير لهنه بوتون آوروپايي اماله ايستيرمکه معطوف کثيف بر نشر ياتده بولونيور . بو حرب موقعيله يتوب (لافايهت) ، بر حرريت واستقلال قهرمانى کي فرانسه يه عودت ايستدکي زمان محيطى عظيم بر سيکيز کرکيلکي و تهاک ايچنده بولويور . چونکه فرانسهک مشکلاتى آمريقانککي کي يالکيز خارجى بر آنا وطنک کندی اراده و حاکيتنى ادامه ايستيرمکدن عبارت دکلدى . آمريقالير اجتماعى ، حقوقى ، و دينى جهتلرده آنا وطنلى اولان انکلتريهک عيني وضعيته ايديلر ؛ يعنى داخلا محتاج اولدقلى انقلابلى داهالجه انکلتريه ده قسماً کچير مشلر و بالاخره ده بونلرى حريله انکشاف ايستير مشلردى . انکلتريه دن زورلى يالکيز سياسى استقلاللرينه آنکل اولماسيدى . حال بوک فرانسه ايچلى طيشلى و متنوع انکلر ايچنده ايدى . خارجاً انکلتريهک : بوک صنايعلى بورژوازي سى ، کنديسنه يکانه رقيب اولاييله جک ايلريله مش بر فرانسز بورژوا . زيسنک داهال فضل انکشاف ايتمه سنده شدله علاقه دار بروضعيتده . داخلا ده امتيازلى و غير منقول اموالک يعنى وطنک اکثريته صاحب بر اصيلزاده و ره بان صنفنک حقوقى ، سياسى و اقتصادى محکوميتى آلتنده . بو وضعيته بولونان بر ملت ياپاجنى انقلابک روح و هدفلرينى يالکيز کنديسنه متوجه بر طرزده حس ايدمه مزدى . کندى دعواسيله آوروپانک بوتون کرى بورژوازي ده علاقه دار ايتمهک و ممکن اولورسه هيسنى بردن آياقلانديره رقى هم انکلتريه يي هم ده بوتون اصيلزاده و ره بان صنفلرينى تهديش ايدمه جک برقيامت قوبارمه محتاجدى . بوده هر شيدن اول ياپيلان انقلابک مى و على اولمايوب انسانى اولديغنى اعلان ايتمکي ايجاب ايستيريور و بوسيدن ايسته ن شيدک آدى : « حقوق بشر » و « طبيعى حقوق » نامنى آلييوردي .

بونقطه نظر دن ، کرک اجتماعى تاريخ نقطه نظر دن بک مهيدر :

« پاى تحت عليه اعلى به قسطنطينيه و بورس و عجمه ادرنه ده ممکن ايدن اترک عوام و ستاونامى ايله معروف اولان کاسين انام که ممالک معمورهک قراونواچيسنده خواص ها يونه و سپاه و زعماء تيارلرينه يازيلو رعيت و اولاد رعيت ايکن جلاى وطن و ترک مسکن ايدوب ذکر اولونان بلاد ثلاثه ده اصناف صنايع و انواع بدايع تعلمنه کلوب تمام متوطن و کارکسبر روزافزونله ممکن اولدقننده ، اک ادناسى که آرقه جلاللى و کستانه بشوروب صانان مناولر ايله بت بازاری دللاللى در ، فلاقل قازانچلرى سنده دن سته يه يوزر سکه واکثرى اکثريته مقرون ايکن ، مطلقاً سپاهيلرينه منفعللى اولدقدن غيرى مالک ملک جهان باعث امن و امان اولان سعادتلو بادشاه عدالت نشان حضرتلرينک خزانه عامرله رينه بر اقچه و بر جبه عايدلرى و رسوم رعيتدن بدل فائده لرى اولمايوب غدر صريحلرى مثبت اولوب على الخصوص پاى تحت عليه سکانک زادو زوايد جهتدن مضايقه لرينه سبب بولونوب و ايجلرنده سال بسال بيکرسکه آلتون بلکه ضعف ضامندن افزون کار و کسبله منظور العيون رنجبرلر دخی بولونوب بوجله دن مسلمينه خصوصاً خزانه عامره سلطان دينه چفت بوزان رسمى که ييلدن ييله آلتى سکه آلتوندر که کون باشه بر عثمانى اولور ، قانون قديم خسروان و عادت قويمه سروران صاحب شان ايکن الى الا آن آلتمايوب و وکلانک و کسنهک خاطرينه بيله خطور ايتيوب فلاجرم حالاً تقدير و تحريرى فرمان اولنديغى تقديره جبه بلاتعب ييلده بر مصر خزينه سى حاصل اولقى امر اولنسه ، مؤلف کتاب قوللرى بو خصوصک حصوله احسن وجهله دسترس بولق مقرر اولدقدن غيرى ، فى نفس الامر طائفه مزبور هيج اولمزه يوز بيکدن زياده نفوس اولوب هر برى يازيلور رعيت ايکن غيبت ايتمه ليله بونجه حقوق که کم اولونمشدى ، بودغه چفت بوزان رسميه قابل اولماقلى تقديره جبه برلويرلرينه واره لرى فرمان اولورسه نقل و رحلتلى محال اولوب ولکن چفت بوزان رسمى سنده دن سته يه قازاندىلر مالک عشرينک عشرى کلوب اداسى يانلرنده امر سهل اولغله سال بسال آلتوب بلا نزاع وجدال و بلا حرب و قتال مصر قاهره يه معادل بر مملکت فتح اولماقچه واره هر بيل مزبورلردن بش آلتى يوز بيک سکه آلتون حصوله مقرون اوله و بحب الشرع انلرک دخی کسى حلال اولوب طعام و شرابلى رايجه حرمتدن کرکى کي قورتوله ... »

ايسته « على » نک « نصيحة السلاطين » ي ، دها بونلر کي اجتماعى تاريخ اعتباريله فوق العاده قيمتدار معلوماتى محتوى بر وثيقه تاريخيه در . اونجى عصر صوکلرنده عثمانى امپراطورلنک ايج يوزينى آکلامق ايچون بوقدر مهم اثرلر مبدول اولمايدى جهته ، بونک طبع و نشرى ، على العاده و قابليت لک نشرندن چوق داهال عاجل بر احتياجدر .

کريستى زاده محمد فواد

استنبول دارالفنوننده «توک ادبى تاريخى» مدوسى

اولورلر . و يالکوز بر اوغلى اولان ذمينک اوغلى آلمغله امتيازى و اولادى متعدد اولانلرک دخی برنوبته بريندن غيريسى آلميه ديو قانون منيف خاطر نوازي مقرر ايکن ، انلر جمله يه ياپشورلر و برونله محتاج اولان زهر قاتلى زياده ويره جکنى بيلوب البتهک طولاشورلر ، شويلهک اوغلنک ايله وياخود قانون دکلدرديو جرأت ايدوب سويله ، ارلرينى آياقلرندن و عورتلرينى صاچلرندن آصرلر ، ضرب الم و عذاب دليم ايدوب اوغلنى چيقارديرلر ؛ بودغه هم فرزندن آلورلر ، و هم نمر ايدوب صافلاک ديو ماملکنى جريمه حسابنه اخذ قيلورلر . بوطائفهک ظلمنه غايت و تعديلرينه عيذاً بالله نهايت بوقدر . باخصوصک مأمور اولدقلى خدمت دخی شرعه مغايردر . نهايت ازدياد اهل اسلام چون سابقاً ضرورتله اختيار اولونديغى ظاهر در . فاما بخدمت حکام ولايت معرفتيله فرمان اولنسه ، هم مقصود پادشاهى احسن وجهله حاصل اولوردى ، و هم خدنگ رأى منبرلرى عدالت ميدانک سمرنلنه واصل اولوردى . *

« على » بوانرنده ، خلق ايله دولت تشکيلاتى آراسته و بالخاصه محکمه لرده بر نوع واسطه خدمتى کورنه « مصلحت گذار » آدى طيبلى بر صنفندن ده بحث ايديور : « و برى دخی ممالک شروسه اعيانندن مصلحت گذار نامه اولان ايش ارلريدک ، برات پادشاهيسز مصلحتک منصبه متصرفلردر ؛ و رفع و عزلدن قورقوسز حکام ممالک مشترک نصف متصرفلردر . مثلاً ايکي شخص که دعوايله حاکم حضورينه واره لر و جانب واحده حکم اولوندقدن سوکرا آيريله لر . ذکر اولونان ايش ارلرى البته اول دعاويده بيله بولونوب فصل خصومتدن سوکرا بشقه بشقه ايکيسنى بيله کتوردوب دعواسى ثابت اولان شخصه « بن سنى حاکمه آکلاشمدم و حصول مراهمى مراد ايدينوب معاونت ايتشمدم » ديو هر نه قبض ايتش ايه خواه و ناخواه نصفتى لندن آلور ، و صاحب حق اولان کسنه دروغ بي فروغه آلدانوب امتنان ايدمه قالور . کذلک مدعى عليه اولوب مصلحتى ايلرو کلين شخصى دخی کتوردور ، « اکر بن معاونت ايتسم سکا حبس ميديد و ياخود تعزير شديد مقرر اولمشدى » ديو انلرک دخی بر مقدار زهر قاتلن آلور . البته البته جانبندن جاب و نفى و دفعه طرفينه عايد اولمش ضرورى دفى تقرر و تعين بولور . پس بومقوله اشخاص بليه عامه قيلندن اولوب کندولردن عوام و خواص متضرر اولغله اخراج عن البلد قيلنوب ردى و قبريس و ردوس کي جزيره لره طرح و طردى لايق دين و دولت و موافق تدبير ملک و ملت اولان اموردندر . *

يالکيز مشاهد و منفدکل ، عين زمانده اداره جى و ماله جى اولان « على » ، اثرنده اودور اداره سنک و اداره آداملرينک قصورلرينى شدتلى برلسان ايله تنقيد ايستدکي کي ، بوکي خصوصاً صولرک اصلاحى و ماله ايشلرينک تنظيمى ايچون بر طاقم تدبيرلرده توصيه ايتمکده در . آشاغى به نقل ايتديکمز پارچه ، کرک

فقط حقيقت حاله تام معناسيله بر فرانسز انقلابي اوليوردى . بورژوازر ، پارلمنتوده اكثريتي قازانغه وار قوتلريله چالشيور وبوني تايمين ايتدكن صوكرا ملت مجلسي تشكل ايتش صايله رق قرالك اراده وحركتلري شهبه لي كورونمكه باشلايور . قرال طرفدن ناظر (نه كهر) ك عزلي وبورژوا اكثريتي بر پارلمنتونك ايلك اجتماعي عقبنده پارسك عسكرله احاطه ايتديريله سي ملتي آياغه قالديره رق كيني ومستبد اداره نك بر رمزي صايلان (باستيل) زنداني تخریب [١٧٨٩] و (نه كهر) تكرار موقع اقتداره چاغيريله رق محافظ ملي قطعات (لافايت) ك قومانداسنه توديع ايديليور . بو ملت مجلسنك ايلك ايشي : **انسانه وهمشربنك همقربني اعموره ايتك اوليور .**

مطبوعات ، قلوبلر وطشره خلقنك آياغه قالمه . لري اوزرينه اصيلزاده لرله رهبان مهاجرته باشلايور . قرالده بونلره قاتيلمق ايتيهور . فقط يولده توقيف ايديله رك پارسه كتيريليور و «قوتوانسيون ناسيونال» ناميله يكي بر مجلس طويلانه رق قراللني الفاوجهورتي اعلان ايديليور . بر آز صوكرا ده يوكسك بر محكمه محكمه قرايله قرال اعدام ايديليور [١٧٩٣] . ايشته انكلتره ايچون بولونماز بر فرصت . آمريكا استقلال حربنده فرانسه نك ياديني اونوتمايان انكلتره صيره نك كنديسته كلديكني كوره رك بوتون آوروپا مونار- شيتلرني كنديسي ده داخل اولق اوزره فرانسه عليه سوق ايتدي . خارجي رقيب آرتق ميدانه چيقمشدي . داخلده مظفر اولدقن صوكرا بر كيچ خارجي انكلله ده بوي اولجوشوله جكدى . يالكز بر آز صوكرا اولاجق شي شيديدن قابويه كلشدي . فرانسز انقلابچيلري ايلك حمله ده بونده ده وفق اوله رق آلمانيا ، آوستريا وانكلتره اردولرني مغلوب ايتدي وبو حربدن بر (ناپوليون بوناپارت) دوغدى . ظفري تماملق ايچون اصل رقيب اولان انكلتره يي مصرده وورمق ايتيهن ناپوليون بو سفر طاللي چيقيمايه رق مغلوباً مملكتته دوغمكه مجبور اولدى . شيمدى هم قرايتجيلري ، همده اخلاجيلري فرانسه نك نظام وسلامته مضر كوره رك بر ضربه حكومتله اوچ قونسوللى يكي بر مجلس يادى و كنديسي ده باش قونسول انتخاب ايتيردى . بو مجلسك يالكز استشاري بر رايي واردى . بوتون اراده ناپوليونه كچمشدي . رهبان واصيلزاده لري ممنون ايتك ايچون آلدن كلن ياييلدى وايلك انقلاب كبيرك نظري انسانيتچيلكي صويه دوشه رك انكلز قانون اساسيسنك حقوق مدنيه مساواتيله وبركونك بوتون همشهريله تشميلي وحریت وجدان عمده لري محفوظ قالدى . (ناپوليون) بو صورتله داخلده بر نظام تأسيس ايتدكن وقانون مدني ايله معارف ترصين ايده جك اساسلري قوردقن صوكرا آوروپانك بويوك دولتلى اولان آوستريا وانكلتره يه حكومت رئيسي اولديغني وبوني تصديق ايتله رني بيليردى . چونكه فرانسه انقلاب كبيرنك فعلي وحققي احتياجني ناپوليون تمثيل ايديليوردى : دنيا يا انكلتره يه ويا فرانسه يه قالاجق ! بوكماقيل انكلتره ده بوتون صفوق قابليغيله ناپوليونك

آرقه سني بر اقيوردى . هر ايكي طرف ده صيره ايله بر لرلنه مغلوب اوله لرلنه رغماً بر درلو بيليورلردى . چونكه اورته ده انكشاف ايتش ايكي بورژوازينك رقابتي واردى . يوقسي ياريدده بر اقق هيچ بر طرفك آلنده دكلدى . بهمه حال بريسي ناي آوت اولاجقدي . نهايت روسيه دونوشنده اسكي متفكرلى طرفدن ترك ايديله رك يكي بر آوروپا اتفاقيه قارشيلاشديغني كوره ن (ناپوليون) ، بورغون آرغين بر حمله داها يادى

صبح نغمه سي

ياقوت بر قدح كبي افقده طاشدى كوش ،
رنكارنك نغمه لرله داغلى آشدى كوش ،
برچول سياحي كبي يانارق نور صاچارق ،
باشنده آلتين چلنك گوكه ياقلاشدى كوش :

حزمه دن رباني بولولطره دايادى
داوودى الحان ايله ارضي رنگه بويادى .
شاعريني دويونجه كوزني آجدي زمين ،
شبنملى توللرني اطرافه صاچدي زمين ،

چاغلان دره لردن كوموشلى كريني
نازلى بر ادا ايله بلنه طاقدي زمين ،
صباحك گولگه سندن اوزون كيرپكلرينك
رؤيالي خنده سيله گونشه باقدي زمين :

هنوز او بويوركي آهسته خطوله لرله
ماوى بللور قهلى صحنه يه چيقدى زمين ،
بايفين قوقولر سرپدي اوچش برچيچك كبي ،
خفيف خفيف تتره دي اوچكه كلهك كبي ،

صوكرا ده ايچين ايچين قاينايان منبع كبي
شهوت آهنگ ايله زمين رقصه باشلادى ...
نه دن صوكرا آفاقى صاب صارا رمش گورونجه
وورولش جيلان كبي پریشان ياواشلا دى .

كوش بو آتئين قلب زمينه خطاب ايچين
چاربارق قان صاچارق ساحله بلكه يوردى .
زمين او آنده همهن انگينه شتاب ايچين
ملون بولولطرلدن بويوك قانادرل آجدي .

مناظره سيمه

ايسه ده آرتق كار ايتيه رك كندى بيلدرييله برابر
ايمراطورانده سوندى .

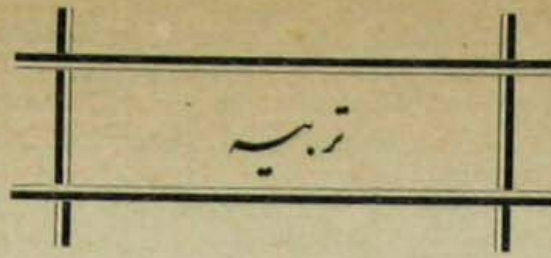
برجوق منقدرلك يادقلى كبي بو عاقبتى ساده جه
(ناپوليون) ك شخصي احتراض ونقصه لرينه عطف
ايتك بيلم كافيدير ؟ ١٧ نجى عصرك بارلاق وذي
شوكت فرانسه سي ١٨ نجى عصرده بي آمان بر رقيب
ايله قارشيلاشدقن صوكرا بر دنيه رجعتي ايده جكدى ؟
طبيعتك اك ابتدائي دستوري اولان عطات قانوني بيله

بوكما ساعده ايده مزدي . بونك ايچون فرانسز بورژوا .
زيبي ايتري ايتيه من اعظمي بر غيرت وغلينه كله جك
(زان راق روسو) ده كورولديكي كبي حس ايله عقل
هپ برلكده سفر برلك اعلان ايده جكلردى . بودرجه
كربلش بر شعور وحساسيت ، داخلدن باشقه برده
خارجله عنود بر مجادله يه معروض قاليرسه البته پيرايوب
خسته لانه جقدى . فرانسز انقلاب كبيرنك يوكسك
رومانتيك انسانيت پرنسيپلرندن باشلايه رق (ناپوليون) ك
سياسي وعسكري مهغالوماتيسنه دوشمه سي ده بوني
كوسترر .

..

انتباه دنبري دالغه دالغه كلن ترقى حمله لرنيك
طوفاني ايشته بو فرانسز انقلاب كيري اولشدر دينه بيلير .
بو آتئين دورده شعور ، فكر ياتله اوكنه كچيله ميه جك
برحائل اصلا طائيديني كبي بوتون حائللره ده جبهه دن
هجوم ايتكه طرفداردر . چونكه بشر نوعنك ياديني
انقلابلردن اك بويوكنك ياييلديغنه شدتلى بر قناعت
واردر . بناء عليه ايلك ايش بو انقلاب نتيجه سنده
حصوله كله جك ترقيلري مرتجعلك عكس العمللردن
قورومق وكافه سنك ادامه سي ايچون ايجاب ايدن
احتياط وتديبرلري دوشونمك لازمدر . ايشته بو
وظيفه يي اختلاك ايلك سنه لرنده بايعق ايتيهن ايلك
متفكر ، (قوندورسه) [١٧٤٣ - ١٧٩٤] اوليور .
ترقي شعورله تايمين ، ادامه وانكشاف ايتديرمك
واديسنده كي ترقى نظريه جيلرينك پيشداري صايلان
بو انقلابچينك « ذهن بشر ترقياتنك تاريخي قابولسي »
ناميله حبسخانه ده قلمه آلديني اثر انقلاب اثناسنده
اك چوق اوقونمش كتابلردن بريدر . مؤلف بوراده
اوزمانك معلوماتنه كوره بشرينك كچيرديكي اجتماعي
شكل ومدنيت صفحه لرني ترقيه اولان خدمترييله اون
دوره آيرييور ؛ طقوزنجي دورده فرانسز انقلابي
كوستريليور ، او نجي دورده ده « ذهن بشر ك استقباليه كي
ترقيلري » تصورايديليور . اترك مقدمه سي نهايتنده : « هر
شي بزه دييوركه بشر نوعنك اك بويوك انقلابلردن بري
ايچنده سكرز . بوندن نه بلكه مك لازمكديكني وحركتلري
ايچنده اك آمين رهبرلكي كوستره جك شيئي كنديسنه
تقدم واوني احضار ايدن انقلابلرك لوحه سندن باشقه
كيم ويره بيلير ؟ نور وضبارلك بو كونكي حالي ياپيلان
انقلابك مسعود اولاجفنه بر ضاندر ؛ اليرركه بوتون
قوتلر رمزي انقلابه خادم قيلمى بيله لم . انقلابك وعد
ايتديكي سعادت داها اهن صاتين آلتيه بيلمك ، اعظمي
مسافه قطع ايده بيلمك وبالنتيجه مكملاشمك ايچون
بشر ذهننك تاريخنده قورقوله جق داها نه كي انكلرك
قالدغي وبونلره غلبه ايتك ايچون هانكي واسطه لره
مالك اولديغيزي تدقيق احتياجنده دكل يز ؟ »

(قوندورسه) يه كوره انسانك ترقيه قابليت
وهي ، مطلق وضروريدير . يالكز ترقينك داها اهن
بر صورتده تايمين ايچون بو قابليتك تربيه وانكشاف
ايتديريله سي لازمدر . بو ده آنجق معارف وبالنتيجه
عقلك انكشافيله اولور . ترقى انكللري دائمي اولاميوب
موقدرلر . بونلر يا خارجي اولان فيزيك يعنى طبيي



جو جووق و خيال

دوره سدن : ٢٠ ايلول ١٩٢٧

اسكى تربيه تلقيسى ؛ جو جووقى جوق غريب برطرزده محاکمه ايدييور . اوکا کوره جو جووق ؛ ميني ميني براختياردر . کمال دورينک بوتون قابليتيرينه صاحبدر . غايه ؛ بوميني ميني اختياري زه نکين معلوماتله سوسله مکدر . جرجووق قابليتيريني ، خصوصى انکشافلريني تدقيقه لزوم يوقدر . چونکه : او ، يالکز ذکى و آبدال ، چاليشقان و تنبل اولاييلير . معلوماتي ده آنجق بوکا استناد ايده بيلير . ذکى و چاليشقان بر جو جووق ايچين هرشي ممکندر . بويله بر تربيه تلقيسنه کوره مرهبي ؛ يالکز معلم اولاييلير . تربيه مسأله لريله يورولماسنه احتياج يوقدر .

جو جووق روحياتي تدقيقلري ايله رله مه باشلا دقندن سوگرا ، تربيه نك باشلانفيچ نوقطاسى تماميله ده کيشمشدر . جو جووق ؛ آرتيق ميني ميني براختيار ده کيل ، باشلى باشنه بر دونيادر . او ، باشقا تورلو دوشونويور ، حتى باشقا تورلو قونوشويور ، انطباعلريني باشقا تورلو ايشليور . معنوى حياتى ، معين بر دوره قادار ياشيليرک کندن اهميتلى صورتده آيريليور . اونک ايچين بز ، جوق يکى و اهميتلى بر مسأله قارشيسنده بولونويور . کندی حسى و فکرى حياتمه عائد مقياسلرمن ، جو جووق مقياسلرندن آيريلنجه باشقا تورلو دوشونك ، باشقا تورلو حرکت ايتك مجبوريتى دويويور . ياشيليرى جو جووقدن آيران خصوصيتلر نهدر ؛ بز ، بوراده بوتون خصوصيتلره تماس ايتك فکرنده ده کيلير . يالکز جو جووق حياتى ايچين جوق اهميتلى اولان برشيدن ، خيالن بحث ايتکله اکتفا ايده جکز . خيال ؛ هيچ شبهه سز بزمده حياتى تظاههلرمن دن در . بزده اونک سحرلى دونياسنه سوروکله نيرز . بويوک برشاعر ، بز خيال خارقه لري ياشانير . بر موسيقى پارچاسى خياللرمنى جوشدورور . يالکزلق ؛ بز خيالك اُك قارالنق ، اُك بوموشاق رنگلرينى سير ايتديرير . فاقاط جو جووق حياتنده حکم سورهن ، اوني جانلانديران ، سوروکله يهن خيال ؛ ماهيت وظيفه اعتباريله ياشيليرک خيالنندن آيريلير .

جو جووق ؛ نه قادار کنج اولورسه خيالى اوقادار قاراقته ريستىک خصوصيتلر کوسته رير . بو خصوصيتلري کليشى کوزه ل مشاهده ايده نلر ؛ جوق دفعه نه قادار آلدانيرلر . جو جووقده « فوق العاده لکلر » تصور ايده رلر . ذکا و استعدادينه حيرت ايتديکمز بر جو جووق ، معين بر انکشاف دوره سنى کچيردکدن

قوتلر ويا کچيجى وصنى بر طاقم يايه موسسه لرو متحکم بعضى فردلر اولوب کافه سى ده يکيله لري ايچاب ايده ن دوشمانلردر . اونجه بشرى ملکه لک تکمله نه هيچ بر حدود اولما ديقندن ، ترقى نامتناهيدر . بو ترقينک معطوف اولاجنى غايه حقنده کى فکرلرينى ده شويله تلخيص ايده ر : « بشر نوعنک استقبالى حقنده کى اميدلرمن شو اوج نقطه به منجر اولاييلير : ملتر آراسنده مساواتلرلک احساسى ، عيى بر ملت ايچنده مساواتک ترقياتى ، انسانک حقيقى تکملى » . بوسوک مهم جهتک نه صورتله حصوله کله بيله جکته دائر اولان فکرى ده شودر : « بشر نوعى نهايت کرک علم و کوزه ل صنعتلرده واقع اولاجق يکى کشف وابداعلر ؛ کرک به نلرک تأمين ايده جکى مشترک رفاه و سعادت واسطه لري و کرک سيرت پرنسيپلرله عملى اخلاقده حصوله کله جک ترقيلر و نهايت ذهنى ، اخلاقى و جسمانى ملکه لرو ياخود بالذات طبيعت قوتى آرتديره جق و ياخود بونلرک استعماللرينى تصرف و اداره ايده جک واسطه لرک حقيقى تکمللريله ده کيشمکه مجبور اولمايه جقميدر ؟ » (قوندورسه) بو خصوصده تماماً عين و نيکيندر .

١٨ نجى عصر فرانسه سنده ترقى مسئله سى حقنده کى صوک سوز ايشته بودر . عيى عصرده ايکنجى درجه ده بولونان اثرلرده هپ بو استادلرک فکرلري تکرار ايديلش اولدقلري ايچون بونلرله اوغراشمق لزوم سزدور . يالکز بوعصرک ممتاز سيمالزندن (مونته سکیو) يى ذکر ايتمه ييشمک سببى بو ذاتک قبلى پرنسيپلرله محاکمه يوروتمکدن زياده تحليل و مقايسه ايتکله اوغراشمه سندن يعنى اولماسى لازم کلن شيتک قاعده سنى دکل ، دائماً اولمش شيلرک روحنى کوسترمکه چاليشمه سندن . اونک بالخاصه آرادينى شى ، قوملرک عرف و عادت و قانونلرينى ايضاح ايتک و بو صورتله هپسنگ بولوندقلري شرائطه کوره معينيتلرينى ميدانه چيقارمقدور .

(مونته سکیو) نك طوندينى بواصول ، ياشاديني انقلاب عصرنده پک جاذب کورونه ديسه ده اجتماعى حادثه لرکده فکريات وراسيونا ليزمندن قورتاريله رق فيزيک علملر طرزنده تدقيق اولونمه لري لزومنى تقدير ايده ن ١٩ نجى عصرده فوق العاده براهميت قازاندى . هر ميوه نك تخمى کندن اول اولديغه کوره (١٩) نجى عصرک مثبت اجتماعى انجلىنى ده (مونته سکیو) نك « قانونلرک روحى » نام اثرنده کوروليور .

کله جک مقاله ده (١٨) نجى عصر آلمانياسنده کى ترقى فکرى و جريانلرينى کوره جکز .

مصطفى شکيب



سوگرا بزى جوق دفعه آلدانير . بونى مشاهده ايتک ايچين روحياتى اولق ايچاب ايتمه ز ، مثاللر اوقادار جو قدر . حالوکه : بزى آلدانان شى ؛ جو جووق حياتک اُك طبيعى تظاههلرلير . خيال و خاطره جو جووق شعورينک ايلک عنصرليردر . او ؛ انطباع علرينى بونکله ايشلر ، تصورلرينه بونکله شکل و برمه به چاليشير . معين مفهوملردن محروم اولدوغى ايچين خياله خاطرله ؛ برى برينه قاريشمش بر حالده در . جرجووقلرده کوزه چاربان « ياکيلما » لر بوندن ايله رى کلير . خيال ؛ جو جووق روحى فعاليتنى آرتديرير ، اويونلرينى هيجانلانديرير . فاقاط جو جووق انکشافى ايچين تهليلکى برماهيت ده آلايلير . جو جووق حقنده بر فکر ايدنک ، وضعيتنى تعيين ايده بيلمک ايچين بواساسه بويوک بر اهميت و بر مک مجبوريتى واردر .

جو جووق خيالى ؛ ياشيليرک خيالى کى معين بر « پلان » ، بولانى « تأسيس ايدن » مختلف روحى مناسبلره تابع ده کيلير . « تجريد » فعاليتندن اهميتلى صورتده محرومدر . جو جووق ؛ خياللرينه ياشيليرده اولدوغى کى منتظم بر تسلسل و برمه مز . چونکه : « تنقيد و تميز » قابليتى هنوز انکشاف ايتمه مشدر . جو جووق خيالننده کى جانليلنى ، بو وضعيت بز جوق کوزه ل ايضاح ايده بيلير . بز ، جو جووقلرک اويونلرينى سير ايتديکمز وقت خياللرينک نه قادار بويوک بر عامل اولدوغى کورورز . جو جووق ؛ ايني برله شديرمه ديکى اويونجاقلرينک بونه ييقيديغنى کورونجه خيال دييله قونوشور : « سکا دييورم . اوصلو اوطور . قولاغکى جکهرم . » مشاهده ايده نه طائلى بر انطباع هديه ايده ن بو جو جووق سوزلري ؛ جانسز بر شيتى جو جووق خيالنک ناصل جانلانديرديغنى ، کندی روحى محتوالرينه کوره ناصل محاکمه ايتديکنى کوسته رير . او ، راحت دورمايان اويونجاغنى « شخصلاندير ييور » Personnifier ، اونده کندينى سه ز ييور ، اوکا « کندی » لکنى اضافه ايدييور . جو جووق خيالى بوتون وضوحيله افاده ايده ن پک جوق مثاللر بولا . بيليرز . فاقاط دائماً جو جووق خياليه انطباعلري آراسنده شدتلى مناسبت کوزه چاربار . جو جووق ؛ کندينى احاطه ايده ن شيلري خياليه قوجاقلامايه ، دولدورمايه حاضر در (ووند) . باشقا بر تعبيله ديه بيليرزک : انطباعلر ؛ جو جووقده کنيش بر خيال فعاليتنى اويانديرير . بز ، بو خيال فعاليتنى جو جووق « تجربه » سى خارجنده قالان شيلره ده تشميل ايده بيليرز . بيلديزلرک باريلتيسى ، آى ، کونش کوك کورله مه سى شمشک ؛ جو جووق خيالى ايچين جوق جانلى موضوعلردر . جو جووق ؛ کندينه کوره ايضاح طرزلري بولقده مشکلات چکمه ز . فاقاط بوتون ايضاحلري ؛ شخصلا . تدريجي ايضاحلردر . « ابي و فنا » تلقيلري بيله شخصلانديريلش بر معبودک کوجه نوب ، کوجه نه مه سى طرزنده در . جو جووقده قطعياً سکون بولمايان بر « خيال فعاليتى » واردر . بونى ده بز ، ينه اويونلرکده مشاهده ايده بيليرز . جو جووق اويونلرينى - بوتون تنوعلريله - تدقيق ايتک ؛ مشاهده لرمين ايچين جوق